

[FINESTRA AL MÓN 11] Amazònia: mite i realitat

Albert Punsola (/autor/albert-punsola-44)

29/03/2006

 L'Amazònia és una immensa regió natural 'no política- que abarca la conca del riu Amazones i els seus afluents i que s'apropa als 7 milions de km² de superfície: el 40% de l'Amèrica del Sud. La regió s'estén per 9 estats i diverses unitats administratives, porten el nom d'Amazones dins el Perú, Colòmbia i Veneçuela, si bé la més important, amb diferència, de totes elles és un dels estats federats brasilers. Però l'Amazònia brasilera tampoc coincideix amb els límits estrictes de l'estat federat d'Amazones. L'extensió de l'Amazònia demostra un cop més la manca de coincidència entre grans unitats geogràfiques i unes fronteres subjectes a l'atzar de la política i la història. L'explorador Francisco de Orellana va batejar aquesta gran selva el segle XVI quan va haver d'enfrontar-se a una tribu en la qual, de forma sorprenent, les dones combatien amb total igualtat al costat dels homes, fet que el va portar immediatament a pensar en el mite grec de les guerreres. Combat és una paraula molt apropiada per caracteritzar una regió com aquesta ja que els seus immensos recursos naturals han desencadenat la cobdícia, la lluita i la destrucció en una dinàmica que, d'alguna forma, representa a més petita escala el que succeeix a nivell planetari. **El mite de la frontera** L'Amazònia ha tingut al Brasil la mateixa força que la idea de l'Oest als Estats Units: una terra per conquerir amb riqueses inesgotables. Des de la segona meitat del segle XIX l'explotació minera va anar adquirint importància -or, diamants, bauxita, ferro, estany, coure- Però serà al segle XX quan el Brasil prem l'accelerador en la colonització del seu gran interior verge. La proclamació de Brasília com a nova capital el 1960 i a construcció de la carretera transamazònica són mostres clares d'aquesta voluntat de reequilibrar el país. El nacionalisme hi va tenir un paper destacat ja que les terres interiors es volien preservar del capital estranger que ja posseïa grans dominis a la costa. Va ser a la dècada dels 70 quan el govern del país van declarar l'Amazònia el gran objectiu econòmic del futur. La intenció era obrir grans àrees de conreu a la selva i d'aquesta manera culminar el trasvassament de població i alleujar els estats costaners d'aquest pes. Tots aquests moviments responien a ambiciosos finalitats estratègiques on hi cabien també la recerca de pous de petroli, l'explotació hidroelèctrica i el negoci de la fusta. L'objectiu agrícola no es va aconseguir. El terreny era molt menys fèrtil del que s'havia pensat. El resultat d'aquesta particular conquesta de l'oest va ser totalment diferent d'allò que va passar als Estats Units i va tenir com a efecte principal una desforestació creixent durant dècades -amb molta intensitat en els anys 80- que arriba fins el moment actual. Encara que no hi ha grans metròpolis a l'Amazònia, el procés sostingut d'urbanització ha fet que la regió passi de 2 milions d'habitants el 1960 a més de 20 milions en l'actualitat. Això no suposa una pressió demogràfica per una àrea tan extensa però té relació amb la desforestació. Gairebé la totalitat dels llocs d'extracció de fusta es concentren en uns 25 km a la rodona d'algun centre urbà. La ciutat és d'alguna forma la base de la desforestació. La logística imposa la seva llei i per arribar als llocs on es troba la matèria primera cal abatre nombrosos arbres per obrir camins als centres de distribució. Moltes multinacionals operen a la zona i venen de països com Estats Units, Alemanya, Suïssa, Malàisia i el Japó, entre d'altres. **Importància de l'Amazònia** La regió amazònica ha estat un gran mite de l'ecologisme contemporani -cal recordar el cas de Chico Mendes- i darrerament també ha fet aquesta funció en l'escenari mediàtic universal, a partir de les campanyes de suport dirigides per conegudes estrelles del món de l'espectacle. En aquest cas, el mite té uns fonaments tangibles. Un d'ells és la gran importància de l'àrea per la biodiversitat. Les estimacions fetes pels experts són múltiples però totes apunten a que aquest és un dels punts clau en la diversitat biològica a escala planetària: milions d'espècies d'insectes, milers d'ocells i mamífers -una cinquena part de les espècies d'ocells del món i

un 20% de les de primats es troben a l'Amazònia- i un milió i mig d'espècies vegetals catalogades. L'Amazònia no és un sol ecosistema sinó un gran espai d'ecosistemes que mai havien patit una pressió humana tan gran com en els darrers anys, ja que les cultures autòctones, algunes amb presència mil·lenària, gestionaven els recursos en un marc de desenvolupament molt limitat. Moltes d'elles es troben ara amenaçades i com a conseqüència també és en perill un saber empíric i ancestral sobre les propietats curatives de centenars de plantes, que la resta de la humanitat ignora. Cal considerar també, i no pas com un fet secundari, la importància de l'Amazònia com a enorme embornal de CO2.

Membres de la comunitat científica internacional han advertit sobre el pes de la regió en la regulació del clima mundial i en particular del fet que la seva desforestació podia incrementar l'escalfament planetari.

Guerra de xifres L'any 2005 un equip conjunt de científics brasilers i nord-americans va afirmar que el grau de desforestació que patia l'Amazònia era en realitat molt més elevat que el que s'havia estimat fins al moment. La base de les seves tesis era la informació enviada per la NASA des de l'espai que -segons ells- aportava una precisió molt superior a la de les tradicionals fotografies aèries. El govern de Brasil no va voler donar credibilitat a aquestes dades i es manté en xifres més conservadores. Aquest mateix any el ministeri de Medi Ambient del país va establir la superfície desforestada en 9.000 km² i va proclamar que el ritme de destrucció havia entrat en una fase de reducció. La confrontació de dades oficials i les que s'han generat en medis científics ja s'havia posat de manifest el 2004 quan va tenir lloc a Brasília el [III Congrés Internacional sobre l'Amazònia](http://www1.rionegro.com.ar/arch200407/31/v31j04.php) (<http://www1.rionegro.com.ar/arch200407/31/v31j04.php>) que va reunir a uns 800 científics. Aquest congrés va concloure amb l'advertiment d'un nou element destructor, el foc; i de la possibilitat de greus alteracions en el cicle de l'aigua a escala continental, cas de continuar la pressió humana al mateix ritme. Per això es va reclamar que els països involucrats, molt especialment el Brasil, posessin en marxa polítiques de gran abast. Més enllà de quines siguin les xifres reals, és evident que aquí es tracta de modificar processos que han tingut lloc primer afavorits per una orientació governamental i més tard per la presència d'altres actors fora del control públic. La FAO ha realitzat un [informe](http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp/en/) (http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp/en/) sobre l'estat de les diverses polítiques forestals dels països llatinoamericans entre ells Brasil. **Realitat global** Fa un temps el [Centre Internacional per a la Recerca Forestal](http://www.cifor.org/) (<http://www.cifor.org/>) va emetre un informe segons el qual l'Amazònia començava a patir l'efecte hamburguesa, un tipus de desforestació propiciada per la cria de bestiar per fer carn. Aquest efecte es veia incrementat per la importància d'aquest sector al Brasil i sobretot per la derivació de la demanda mundial cap a aquest país en resposta a la crisi alimentària de les vaques boges. L'informe parlava d'efectes de gran abast a mig termini. Es una prova més que l'Amazònia ha deixat de ser un mite brasiler per convertir-se en una realitat global. El govern del país fa uns anys que està reaccionant. Ho va fer els anys 90 amb el programa conegut com a SIVAM que des d'aleshores intenta coordinar de forma transversal tots els esforços de monitorització de la regió per part de l'administració. L'objectiu és eliminar duplicitats traves burocràtiques i processar la informació de forma centralitzada. En els darrers mesos, el president Lula da Silva, fruit del seu compromís amb la defensa de l'Amazònia, ha fet incrementar la vigilància sobre les activitats il·legals. Igualment ha signat una llei -veure'n els detalls [aquí](http://www.brasil.gov.br/noticias/ultimas_noticias/2292_mma_060302) (http://www.brasil.gov.br/noticias/ultimas_noticias/2292_mma_060302)- per augmentar el control del govern sobre la indústria que treballa a la zona i introduir el criteri de desenvolupament sostenible en els projectes d'explotació. Però, com és sabut, la importància de la llei radica en la seva aplicació.

Adjunt

Mida

[Especial:Finestra al món](https://www.sostenible.cat/sites/sostenible.cat/files/public/migraciudades/img/bannerfinestra.jpg)

21.68

(<https://www.sostenible.cat/sites/sostenible.cat/files/public/migraciudades/img/bannerfinestra.jpg>)

KB

Share 0

Tuit

(<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/noticia/finestra-al-mon-11-amazonia-mite-i-realitat-0>)

(<https://www.sostenible.cat/print/noticia/finestra-al-mon-11-amazonia-mite-i-realitat-0>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

<http://www.diba.cat>

[Arxiu \(/arxiu\)](/arxiu)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

<https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888>

<http://www.twitter.com/xarxasost>

<http://youtube.com/xarxasost>

[\(rss.xml\)](#)